

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Художні і композиційні засоби виразності декоративного мистецтва

Освітня програма: образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціальність: 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань: 02 мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

ЗМІСТ

- Загальна інформація
- Анотація до курсу
- Мета та цілі курсу
- Результати навчання (компетентності)
- Організація навчання курсу
- Система оцінювання курсу
- Політика курсу
- Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Художні і композиційні засоби виразності декоративного мистецтва
Викладач (-і)	Семчук Леся Ярославівна
Контактний телефон викладача	098 577 87 95
E-mail викладача	lesia.semchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Стаціонар, заочна
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	консультації до самостійної роботи проводяться на практичних заняттях; до виконання практичних завдань – в тому числі онлайн (месенджер, вайбер, електронна пошта), у межах робочого часу викладача.
2. Анотація до курсу	
ОК «Художні і композиційні засоби виразності декоративного мистецтва» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта. Навчальний курс передбачає: формування знань з теорії декоративного мистецтва; розуміння синтезу художньо-композиційних засобів та їх впливу на формування декоративної виразності виробів, на естетичні особливості та локальні відмінності творів різних видів народної творчості. Здобувачам пропонуються методичні рекомендації щодо виконання конкретних видів індивідуальних наукових робіт (тези на конференцію, стаття відповідно до індивідуальної теми дослідження), навчально-дослідних (аналіз матеріалу, фактури, текстури, технічних особливостей у різних видах декоративного мистецтва, композиційних принципів організації орнаментальних структур, художньо-емоційного впливу кольору тощо) та науково-популярних робіт (характеристика стилістики виробів декоративного мистецтва за видовими та регіональними ознаками). Практичні завдання (тематика, вид завдання) обговорюються викладачем зі здобувачами індивідуально по кожній темі курсу на початку семестру. Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певної тематики наукової роботи, а також практичні навички написання різної форми статей, праці з науковими джерелами тощо.	
3. Мета та цілі курсу	
Ознайомлення аспірантів з теоретичними історичними, сучасними аспектами розуміння декоративного мистецтва, естетики його сприйняття через особливості формування декоративної виразності виробів різних видів декоративного мистецтва та його ролі у національній і світовій культурно-мистецькій спадщині. Важливим завданням є формування цілісного уявлення про взаємовпливи між фактурними і текстурними властивостями матеріалу, технічними способами та особливостями його обробки з однієї сторони та художньо-композиційними засобами – з іншої, що закладено в основі естетики виробів декоративного мистецтва. Метою та завданням практичної частини курсу є інтенсивний практикум, що дозволяє засвоїти аспірантам основні теоретичні положення, знання у практичних ситуаціях; збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень декоративного мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; створювати стратегії наукових досліджень.	
4. Результати навчання (компетентності)	
За ОП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності: ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження ЗК-2. Здатність до критичного та абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового досліджень на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

Що на практиці буде втілено у такій формі результатів навчання:

ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів.

ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію (*розуміти особливості використання специфічних термінів щодо естетики декоративного мистецтва; розуміти і правильно визначити основні етапи, терміни виконання та складові наукових досліджень; аналітично провести дослідження об'єктів та предметів для індивідуальних наукових досліджень з курсу*).

ПРН -4. Глибокі знання про художній образ як базову основу мистецтва та розуміння специфіки його вирішення в різних видах декоративного мистецтва, про художньо-композиційні особливості видів декоративного мистецтва та основні концепції вітчизняного й світового декоративного мистецтва.

ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених (*вміння узагальнювати та аналізувати інформацію про засоби виразності в декоративному мистецтві на об'єктах індивідуальних завдань, вміти знайти основні наукові дослідження з естетики декоративного мистецтва для дослідження художніх особливостей його різновидів; здатність індивідуально продумувати інформаційне та візуальне наповнення статті за завданням з курсу*).

ПРН -7. Здатність будувати логічну структуру наукового дослідження, застосовувати відповідні методи для його виконання.

ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів декоративного мистецтва (*вміння проводити аналіз властивостей матеріалів, технічних засобів, кольорних акцентів задля визначення часового періоду, територіальної приналежності, ймовірного авторства творів*).

ПРН -9. Вміння планувати й ефективно проводити наукове дослідження з використанням універсальних, вузькоспеціалізованих інформаційних ресурсів, застосовувати наукометричні показники.

ПРН - 13. Здатність застосовувати на практиці отримані знання (впроваджувати результати дослідження в навчальні програми, лекційні курси, реставраційну, пам'яткоохоронну діяльність, заявки до грантових програм тощо).

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	---------------------	--------------------------

3	023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	2	вибірковий				
Тематика курсу							
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдан ня, год	Вага оцінки	Термін виконання		
Тема1. Декоративність: характеристики поняття.	Лекція (2 год.) Семінар (2 год.) Сам. роб. (10 год.)	№ 1, 2, 3, 4, 5, 13, 15, 16, 17, 19	 Завд. №1 12 год.	 10 10	1-2-й тиждень навчання		
Тема2. Синтез художніх властивостей – основний принцип формування декоративності.	Лекція (4 год.) Семінар (2 год.) Сам. роб. (12 год.)	№ 1, 2, 7, 10, 11, 12, 14, 19, 22, 23, 24, 26, 28	 Завд. №2 14 год.	 10 10	3-5-й тиждень навчання		
Тема 3. Система прийомів і засобів художньої виразності в декоративному мистецтві.	Лекція (6 год.) Семінар (2 год.) Сам. роб. (14 год.)	№ 1, 2, 4, 5, 13, 15, 16, 17, 18, 20	 Завд. №3 16 год.	 10 10	6-11-й тиждень навчання		
Тема 4. Принципи формотворення у різних видах декоративного мистецтва: функція, матеріал, структура.	Лекція (4 год.) Семінар (2 год.) Сам. роб. (12 год.)	№ 1, 2, 3, 4, 7, 8, 17, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29	 Завд. №4 14 год.	 10 10	12-15-й тиждень навчання		
Тема 5. Орнамент, як важлива ознака декоративності: композиційні структурутворюючі принципи, особливості колористики.	Лекція (4 год.) Семінар (2 год.) Сам. роб. (12 год.)	№ 6, 11, 12, 13, 15, 16, 17	 Завд. №5 14 год.	 10 10	16-19-й тиждень навчання		
6. Система оцінювання курсу							
Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS						
	Су ма балів за всі види навчальної дія льності	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою				
			для екзамєну, курсoвoгo пpoєкту (рoбoти пpaктики		для заліку		
			90 – 100		зараховано		
			80 – 89				
			70 – 79				
			60 – 69				
			50 – 59				
			26 – 49		не задовільно з можливістю повторного складання		не зараховано з мож. повторного складання
			-25 0		не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		не зараховано з обов. повторним вивченням

	Підсумковий контроль (екзамен - 100 балів максимум) складається з балів: отриманих на семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, усі питання повинні бути ним усно відпрацьовані й оцінені викладачем. Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольних робіт, що оцінюється 10 балами. Аспіранти на кожен тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.
Вимоги до письмової роботи	Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації. Загальні критерії оцінок письмових завдань: “відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу; “добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об’єкту досліджуваного візуального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності; “задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.
Семінарські заняття	Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських є: “відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв’язання практичних завдань; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу; “добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності; “задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення;

	допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт з курсу.
7. Політика курсу	
Під час навчання аспірантам створюється атмосфера та умови максимально подібні до реальної науково-дослідницької праці. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. На цьому курсі політика академічної доброчесності є принципово важливою. Будь яка робота, яка виконана не вами, але ви видасте її за власну вважатиметься крадіжкою, розглядатиметься академічною комісією і може мати негативні наслідки для вашого подальшого навчання ПНУ розділяє фундаментальні цінності академічної доброчесності: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага та Відповідальність. Кожен учасник освітнього процесу в університеті несе персональну відповідальність за дотримання академічної доброчесності. Допускаються пропуски з поважних причин.	
8. Рекомендована література	
Основна	
1. Запаско Я. П. та ін. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Т.2. Львів: Афіша, 2000, 400 с., 279 іл. 2. Станкевич М. Декоративність – категорія мистецтвознавства. Мистецтвознавство'05: 36. наук. пр. Львів, 2005. С. 9-18. 3. Найдено О. С. Народне мистецтво. <i>Енциклопедія Сучасної України</i>: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=71206 (дата звернення: 21.11.2021) 4. Станкевич М. Естетична концепція народного мистецтва. <i>Автентичність мистецтва</i>. Львів, 2006. С. 9–24. 5. Станкевич М. Семіотика та семантика візуальної мови народного мистецтва. Мистецтвознавство: 36. наук. пр. Львів, 2007. Ч. 2. С. 9-20. 6. Семчук Л.Я. Вплив кольору на формування орнаментальних структур вишивок. // <i>Society and science. Problems and prospects. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference</i>. London, England. 2022. С. 64–66. 7. Антонич Б.-І. Національне мистецтво. <i>Мислене древо</i>. URL: Богдан-Ігор Антонич - Національне мистецтво (myslenedrevo.com.ua) (дата звернення: 20.12.2021). 8. Кравич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. В.Скотного. – Ч.І. Львів: Світ, 2003. 256 с. + 16 вкл. Іл. 9. Кравич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. С.Павлюка. – Ч.2. Львів: Світ, 2004. 268 с. + 80 вкл. Іл. 10. Біляшівський М. Ф. Українське народне мистецтво / [передм. М.Р.Селівачов; переклад О.О.Старова; упоряд. О.О.Савчук]. 2-ге вид. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2022. 168 с.: [229 іл.] 11. Павлуцький Г. Г. Історія українського орнаменту. Київ, 1927. 12. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). Київ, 2005. 400 с. 13. Станкевич М. Візерунок чи орнамент? (термінологічний, онтологічний погляди, і не тільки). <i>Автентичність мистецтва</i>. Львів, 2004. С. 155–170. 14. Білецький П.Д. Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII століть. Київ, 1981. 159 с. 15. Семчук Л. Я. Варіанти трансформації орнаментальних елементів у вишивці / Л. Я. Семчук // <i>Матеріально-художня культура : проблеми теорії та практики</i> // Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної конференції за підсумками роботи у 2010-2011 н.р., 19-20 травня 2011 р., ХДАДМ. – Харків, 2011.– С. 129–132. 16. Семчук Л. Я. Орнаментально-технологічний потенціал швів у народній вишивці. <i>Народознавчі Зошити</i>. Двомісячник ІН НАНУ. Львів, 2004. № 55–56. С.123–127.	

17. Тімохов О. В. Художній символ в буденній свідомості: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / О. В. Тімохов. К., 2006. 19 с.
18. Гургула І.В. Народне мистецтво Західних областей України. Київ: Мистецтво, 1966, 77 с.
19. Ткачук Т., Кочкін І. Світогляд трипільських племен Галичини, Поділля і Буковини (етапи В-II – початок С-II). // Українознавчі студії. – 1999, № 1. – 212-237.
20. *Вовк Ф. К.* Студії з української етнографії та антропології. Київ: Мистецтво, 1995. 335 с.
21. Kopernicki I. O góralach ruskich w Galicji. Krakow: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1889. 34 s.

Додаткова

22. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI-XXст. – Львів, 2002.
23. Станкевич М. Є. Українські витинанки. – К.: Наукова думка, 1986.
24. *Будзан А. Ф.* Художні вироби з бісеру / А. Ф. Будзан // НТЕ. 1976. № 1. С. 80–85.
25. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка: західні області УРСР. Київ, 1988. 190 с.
26. Никорак О.І. Українська народна тканина. – Львів, 2004. – 583 с., іл.
27. Горинь Г.Й. Художня обробка шкіри // Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 417-422.
28. Сахро М.П. Прикраси з бісеру // Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 440-442.
29. Зозуля Н. Вироби народних митців Поділля.// Народна творчість та етнографія. – 2002. № 1-2. С.117-118.

Викладач

Семчук Л.Я.